

AZ MRP 15 ÉVE HAZÁNKBAN, MAGYARORSZÁGON

Az MRP törvényt az Országgyűlés a Pénzügyminisztérium előterjesztése alapján 1992. májusában ellenszavazat nélkül fogadta el. A törvényjavaslatról a Gazdasági Bizottság (GB) álláspontját az Országgyűlés részére ismertető Kósa Lajos képviselő úr előterjesztésében hangsúlyozta a GB egyetértését az előterjesztő PM-mel abban, hogy hazánkban nem követhető a fejlett piacgazdaságokban kialakult MRP megoldás, vagyis az, hogy **a magántulajdonosok és a munkavállalók közötti aktusok eredményeként a tulajdonosok bizonyos érdekeik miatt hajlandóak a tulajdonukat megosztani, az MRP ugyanis a piacgazdaságokban egy új típusú kockázatvállalást jelent, hiszen a munkavállalók tulajdonossá válásukkal szintén kockázatot vállalnak a vállalat vezetésében, menedzsmentjében, eredményességében.** Hazánkban viszont az MRP a GB álláspontja szerint is alapvetően a privatizáció folyamatában játszik jelentős szerepet, de az MRP nem kizárólagos privatizációs program. Éppen ezért a hozzá kapcsolódó kedvezmények körét úgy kell szabályozni, hogy az csak versenyképesse tegye a dolgozókat tulajdon szerzésében, de ne szorítsa ki ez a program a privatizáció egyéb szereplőit és az egyéb befektetőket. Emellett az MRP versenyképes alternatívája a dolgozói tulajdonszerzésnek is, nem kizárólagos formája, olyan formája, amely versenyző helyzetben van a többi privatizációs konstrukcióhoz képest.

Az Országgyűlés – mint ismert – 1992-ben ellenszavazat nélkül fogadta el a privatizáció követelményeinek megfelelően elsősorban privatizációs technikaként megfogalmazott MRP törvényjavaslatot.

Az eredmények igazolják, hogy ezen 1992. évi követelményeknek az MRP törvény az 1995. évi XXXIX. törvény (Pt) hatálybalépéséig tökéletesen megfelelt. A célként kitűzött versenyhelyzet megvalósulását jól tükrözi, hogy az ÁVÜ-höz (ÁPV Rt) tartozó állami vállalatok privatizációja folyamán létrejött 245 MRP szervezet 1998-év végéig a belföldi magánszemélyek és társaságaik részére német hitel segítségével 1989-ben létrehozott Egzisztencia-Alapból folyósított kedvezményes hitelnek (10, majd 15 éves futamidejű, ebből 2, majd 3 év türelmi idő, 3 % kamat, 4 % kezelési díj) csupán mintegy harmadát vette igénybe.

1992-1994. években **a kormány célkitűzésével egyezően a privatizált állami vagyon 10 %-át szerezték meg az MRP szervezetek** elsősorban azért, mert az MRP szervezetek az állami vagyonkezelő szervezet privatizációs pályázatain kedvezményes MRP hitellel vehettek részt, s a pályázatok során az induláskori egyéb kedvezményeket (befektetési kedvezmény, társasági adó kedvezmény, halasztott SZJA, az MRP szervezet által visszavásárolt vagyonrészek résztvevők részére újból halasztott adóval történő tulajdonba adása) is igénybe vehették.

A vázolt kedvezményes privatizációt 1995-ben leváltó **készpénzes privatizáció bevezetésével a Pt hatálybalépésétől** kezdve az MRP szervezetek már csak a kisebb állami vállalatok privatizációja, az un. egyszerűsített privatizáció során, itt is azonban csak a vételár 50 %-áig terjedő mértékben pályázhattak MRP hitellel. **A befektetési kedvezményt pedig a pénzügyi kormányzat 1995. január 1-ével megszüntette, az ÁPV Rt a gyakorlatban az MRP-vel szemben előnyben részesítette a Pt-vel bevezetett vezetői és munkavállalói kivásárlási konstrukciót, a munkavállalói kedvezmények igénybevétele során az egyéni tulajdonszerzést, a Pt. azonos értékű pályázatok esetén eleve a munkavállalók legalább 25 %-át tömörítő gazdasági társaságokat és szövetkezeteket sorolta az MRP szervezetek elé és az egyszerűsített privatizáció kifizetésével már csak a kedvezményes vételre korlátozódott az MRP hitel alkalmazhatósági köre.**

Ennek ellenére 1998. végéig az ÁPV Rt-hez tartozó állami vállalatok privatizációja kapcsán 16 %-uknál 245 MRP szervezet alakult átlagosan 27 % résztulajdonnal, több, mint felénél többségi tulajdonosként összességében a következő táblázat szerinti évenkénti megoszlásban:

Év	Tranzakciók száma(db)	Tranzakciók névértéke évenként (Mrd Ft)	Tranzakciók halmozott névértéke(Mrd Ft)	Megoszlási %	
				éves	Halmozott
1992	10	1,762	1,762	33,54	33,54
1993	124	22,079	23,841	44,38	47,82
1994	85	14,962	38,803	30,07	77,89
1995	40	3,653	42,456	77,34	85,23
1996	13	3,573	46,029	77,19	92,51
1997	11	3,597	49,6260	77,23	98,74
1998	5	0,126	49,752	00,25	99,75
Összesen	287	49,752	-		100,00

Számszerű eredmények csak az MRP szervezetek által megvásárolt munkavállalói tulajdon mértékéről ismertek. E szerint az állam vállalkozói vagyosának mintegy 5 %-a került az MRP szervezeteknek a versenyszféra munkavállalói 6 %-át képező 80.000 résztvevője (tagja) tulajdonába.

Az első szabadon választott kormányunk célkitűzése – a privatizáció során a munkavállalók kedvezményesen 10 %-os résztulajdona – tehát minden bizonnyal maradéktalanul nem teljesült, mert 1998. után már csak néhány MRP szervezet alakult. Jelentősen csökkent ugyanis a privatizált társaságok száma, 2001. év őszétől pedig a kormány kormányutasításhoz kötötte az MRP hitel refinanszírozását az alkalommal, hogy az MNB-től az MFB Rt. feladatkörébe került az MRP hitel refinanszírozása a kereskedelmi bankok

részére. Erre azonban bejelentett igény ellenére ismereteink szerint csak egy alkalommal, került sor. Az egészségügy MRP-s privatizációjához különített el MRP hitelkeretet. Mint ismert, ennek igénybevételére azonban végül nem került sor.

A működő MRP szervezetek fennmaradását pedig az nehezíti, hogy a pénzügyi kormányzat 2002. évre megszüntette még az új MRP résztvevők részére is a volt résztvevőktől visszavásárolt vagyონrészek halasztott adóval történő újbóli tulajdonba adási lehetőséget is.

Mindezek hatására a KSH 2007. szeptember 30-ával 128 APEH-nél regisztrált MRP-t tart nyilván. A működőképes MRP szervezetek száma azonban ennél lényegesen kevesebb. Bonyolult és időigényes feladat ugyanis a bíróságok és a z APEH nyilvántartásából a nem működő MRP szervezetek törlése.

Az MRP szervezetek törlesztés után időszakot követő tényleges és várható magatartásáról az MTA tudományos munkatársa, az MRP hazai megvalósításában döntő szerepet játszó Lukács János mérnök szociológus által az MRP törvény megalkotására és az MRP bevezetésére létrehozott Részvétel Munkavállalói Tulajdonlást és Részvételt Támogató Alapítványnak 277 MRP szervezetre kiterjedő a Szövetségünkkel közösen végzett 1999. évi felmérése ad tájékoztatást. E szerint .a törlesztés befejezését követően várhatóan az MRP szervezetek mintegy 90 %-a szűnik meg

Előzőek alapján levonhatjuk következtetésként, hogy a hatályos MRP törvény szerinti MRP konstrukció és a még élő kedvezmények nem képezik elegendő feltételeit az MRP szervezetek és vele az intézményes munkavállalói tulajdon fennmaradásának.

JAVASLAT AZ MRP TÖRVÉNY ÁTFOGÓ MÓDOSÍTÁSÁRA

Az MRP törvény jelenlegi átfogó módosítási javaslatának célja ezért a fő szabályként jelenleg privatizációs konstrukció helyett ESOP jellegű konstrukció törvényerőre emelése

- az MRP szervezetek törlesztés utáni fennmaradási és
- új MRP-k alakulási

esélyei növelése céljából elsősorban a megszüntetett bevált munkavállalói kedvezmények helyreállítása és a nem privatizációs MRP-kre, továbbá új területként a hitel-és biztosító intézetekre, továbbá az állami költségvetési szervekből alakult gazdasági társaságok privatizációjára történő kiterjesztése útján. E kedvezmények a PM-nek az MRP törvény bevezetése előtt végzett gazdaságossági számításai szerint az állami költségvetést közvetlenül sem terhelik jelentősen, nemzetgazdasági szinten pedig már kedvezően érintik.

Budapest, 2007. november 5.